

Et Kald

**Fra novellesamlingen
Menneskenes Døtre
1900**

Af Jakob Hansen

e-bog.org

Et Kald

Af Jakob Hansen

Fra Samlingen: Menneskenes Døtre

Første gang udgivet på Gjellerups Forlag 1900

Digitaliseret bearbejdning ved

Kristoffer Hunsdahl

e-bog.org

I

Min Familie anser mig for en Flab, mine Venner for en flink Fyr, Charlotte for en Svend helt igennem. Det store uvidende Folk definerer mig blot som Søn af en bedre Familie. Selv anser jeg mig nærmest for en Gentleman.

Sandheden i Ære maa jeg iøvrigt indrømme, at Charlotte ikke er ganske *comme il faut*. Mere honnête Kvinder rynker gemenlig paa Næsen ad mig, fordi de ikke anser mig for ubetinget kvalificeret til at overtage Rollen som Forsørgelsesanstalt eller — for at bruge et forslidt Udtryk — Ægtemand.

Min Familie anser mig for en Flab, fordi jeg ikke vil bestille noget og fordi jeg ikke har Anlæg for at tage ret meget højtideligt. De gør sig imidlertid skyldige i en højst beklagelig Misforstaaelse; ti naar jeg ikke vil bestille noget, saa er det ingenlunde af Dovenskab; det er simpelt hen, fordi jeg endnu ikke har følt noget Kald, fordi jeg endnu ikke har fundet min Livsopgave. Og Grunden dertil er atter min stærkt udviklede Samvittighedsfuldhed i Valget af en saadan.

Hvad skulde jeg nemlig tage mig til? Hvis jeg som Søn af velhavende Forældre slog mig paa legemligt Arbejde, vilde jeg jo øge den i Forvejen stærke fri Konkurrence og rimeligvis opnaa at tage Brødet ud af Munden paa et fattigt Menneske, jeg maatte altsaa renoncere paa den Udvej af rent humane Grunde.

Nu kunde jeg ganske vist blive Embedsmand. Jeg kunde blive Jurist og Dommer, tillempe mig et Retfærdighedsbegreb efter absurde, indbyrdes splidagtige Lovparagrafer og dømme i Overensstemmelse dermed paa Trods af al sund Sans, til jeg selv gik saaledes op i Standen, at jeg reduceredes til Lommeprokurator. Jeg kunde blive Læge og proppe mine Klienter med alskens Humbug-Medikamenter, som jeg ikke selv havde Spor af Fidus til. Jeg holdt mig for god til begge Dele.

Nu tænkte jeg ganske vist en Stund paa at blive Præst eller Officer; men jeg tilstaar, jeg har altid haft en vis Rædsel for det komiske; jeg opgav det igen.

Min Familie besidder desværre ingen udpræget moralsk Finfølelse; de rystede derfor paa Hovedet ad alle mine Indvendinger, som de ansaa for højst malplacerede Udslag af en ungdommelig Radikalisme.

Deres Hovedrysten imponerede mig ikke. Endelig slog de om end modstræbende ind paa en ny Taktik, de begyndte at ymte om, at der ogsaa paa Oppositionens Felt lod sig vinde Guld, Ære og Berømmelse. Jeg kunde ikke strax følge dem; men da den dybere Mening i deres Ord først blev mig klar, maatte jeg tage Afstand; ti jeg er næppe energisk nok til under ihærdig Protest at lade mig prygle, hundse og haane en Menneskealder igennem.

Men Resultatet af min store, i mine egne Øjne saa prisværdige Betænksomhed blev altsaa den: at min Familie kom til at anse mig for en Flab og sluttelig sendte mig her til Højskolen, for at jeg skulde blive et nyt og bedre Menneske.

Til Underretning for dem, der ikke ved Besked, vil jeg kun tillade mig at anmærke: at en Højskole er en landlig Anstalt, hvor man efter Sigende skal kunne tilegne sig Dyd og gode Sæder, samt alskens folkelig Oplystthed og Dannelse. Efter min hidtidige, dog stærkt begrænsede Erfaring er jeg snarere kommet til den

Overbevisning, at det er et Sted, hvor man med Held kan studere Oldtidsvidenskab; et saa righoldigt Lager af forstenede Meninger og Anskuelser, af forældede Ord og Tanker finder man der. —

II

Det kan for Resten gærne være, at min Familie havde Ret i at sende mig hertil; jeg begynder virkelig undertiden at føle en Slags moralsk Forpligtelse til at tage mig noget nyttigt til. Grunden dertil er de mig omgivende Individuers fast utrolige Alvor og Energi. De taler tidlig og silde om Oplysning, Kultur, Parlamentarisme, Vegetarianisme, Kvindeemancipation, Skyttesag, Fredssag og en Mængde andre »Sager«. De driver det endogsaa til alvorlig Drøftelse af alle mulige saavel danske som norske Problemer. Ja, de hæver sig stundom til ophøjede Spekulationer over »Tilværelsens sande Mening og Indhold«, »Livets Bestemmelse«, etc.

Den nyttigste af os allesammen er naturligvis Forstanderen. Han udmærker sig fornemmelig ved at være et sjælden fint, dialektisk Hoved, navnlig skelner han skarpt mellem »Aand« og »Uaand«. Under sidstnævnte indrangerer han Fysik, Kemi, Matematik, Geologi og lignende Videnskaber, for hvilke han kun nærer en yderst behersket Interesse. Under Begrebet »Aand« sammenfatter han Sagn, Legender og Spøgelseshistorier, og deraf føler han sig særdeles opbygget. Man faar maaske det fyldigste Indtryk af hans Begavelses Art og Omfang ved en lille Prøve paa hans Foredragskunst. Han ynder nemlig at udtrykke sig i det »levende Ord«. Saalunde holdt han forgangen Aften et Foredrag om Odysseus:

»Endt er den trojanske Krig; hjem vende Heltene; blandt dem den snilde Odysseus. Ti Aar han flakker om paa Havet ombrust af endeløse Farer og Genvordigheder.

Ej Farer alene. Lokkende Sirener søge at hilde Helten i deres hvide Armes daarende Net. Og dog han flyer dem som en Mand.

O hvilken dyb, ædel og mandig Lære er ikke nedlagt i denne ældgamle, endog hedenske Digtning!

Maatte vi som han under vor Omflakken paa Livssøens Spejl ingen Sinde tabe Idealet, Penelope af Sigte. Maatte vi som han fuldende Løbet uden at lade os vildlede af daarende Sirener, saa-danne findes ogsaa i vore Dage; jeg behøver blot nævne den moderne Litteratur, Socialismen og den gudløse Hovedstadspresse —

Ja, mine Venner, maatte vi immer holde Ideens Fane højt. Gud være priset, her paa Landet er Hovedstadens fordærvende Indflydelse end ej trængt ud. Her den unge Kvinde bevarer sit Legem kysk og urørt for at kunne give det hen i Brudgommens Arme til Kærlighedens Gammen og Glæde. Her den unge Mand stolt ranker sin Ryg givende sig i Kast med Livets alvorstunge Opgaver. Ikke alene paa det materielle Omraade — jeg behøver blot nævne vort Andelsflæsk og vort gode, danske Smør, hvorefter der gaar Ry viden om Lande, ogsaa paa det aandelige Felt gaar vi mæhdigen i Spidsen: flere og flere af vore Sønner naar frem til at blive Lærere, ja saagar Præster. —

Skal vi saa slutte med et: leve Idealet.« —

Saa talte den Vismand.

løvrigt kommer jeg og Forstanderen fortræffeligt ud af det med hinanden; naturligvis er jeg betroet til hans specielle Varetægt. Grunden til vor gode Forstaaelse er muligvis den, at jeg med passende Andagt hører paa ham, naar han rider en eller anden af sine Kæpheste. Jeg gør det saa meget hellere, som han virkelig til Tider er ret morsom, hvad der er saa meget mere paaskønnelsesværdigt, som han ikke selv har Spor af Anelse derom.

Forleden spurgte han ivrigt til mit »sjælelige Befindende«, til hvorledes det havde sig med »Kristenlivets Væxt i mit Hjærte«. Jeg har allerede lært saa meget, at jeg kunde svare ham:

»Saadan hvad de rent kirkelige Dogmer angaar, da tror jeg ikke, jeg med Haanden paa Hjærtet tør paastaa, at jeg i et og alt samstemmer med Dem, hvad derimod Kristendommens »Aand« angaar — —«

Jeg fik et dybt Blik fra hans blaa, svinepoliske Øjne; han trykkede min mandige Højre:

»Ja Livssynet, det kristelige Livssyn, det er lige godt det, det kommer an paa.« —

III

Endelig tror jeg at have fundet min Livsopgave, mit Kald, mit Ideal:

Højskoleforstanderen har to Døtre, eller rettere sagt — kun en; ti kun den ene interesserer mig. Lad mig kalde hende Valborg.

Hun er meget lys, blond; hun er høj og smækker af Væxt med brede Hofter og høj, jomfruelig Barm; hendes Ansigt er regelmæssigt, formfuldendt, græsk Næse etc; hendes Gang er let og elastisk; hendes Holdning sikker og determineret.

Noget saa fordelagtigt kan jeg desværre ikke sige om hendes mere aandelige Egenskaber. I den Henseende er hun, som Kvinder er flest. Hendes Tanker strejfer ikke viden om; de kredser gerne om det kendte, anerkendte og ansete. Hendes Sjæls Ideal er at være nyttig for sig selv og andre, at være respektabel, agtet og anset. Hendes Religion er den elskeligste Blanding af Præstelogik, Snusfornuft og Spækhøker-moral.

Det var i hendes legemlige Fortrin, jeg forelskede mig. Nu er det ganske vist blevet fortalt mig, at man hovedsagelig bør forelske sig i en Kvindes intellektuelle og moralske Egenskaber. Til Dato har jeg imidlertid ikke været saa heldig at antræffe nogen intelligent Kvinde. Derimod har jeg nok stødt paa et Par Stykker, der var uhørt moralske, men de var tillige saa grimme, at det ikke med min

resoluteste Vilje lykkedes mig at finde Behag i dem. Jeg er altsaa indtil videre henvist til den fysiske Side af Sagen.

Min Forelskelse i skøn Valborg var dog i højeste Grad betinget af et moralsk Motiv. Dermed forholder det sig saaledes: Valborg havde en Tilbeder lad mig kalde ham Hagbarth; han hedder ellers Vilhelm, men det lyder ikke nær saa kønt. Han var en ægte nordisk Fløs; 19 Aar gammel; struttende af Sundhed; høj, sværlemmet, rødmosset; animalsk medfølelse, mandig, rolig, godmodig, en Smule sentimental, — jeg gider ikke regne flere af hans dumme Egenskaber op, en yderst tarvelig Person var han, altsaa meget farlig for det smukke Køn, og man saa ham hyppigt i Mark og Skov gelejdet af en Mængde Skørter, hvis respektive Ejerinder betagne lyttede til hans bevægelige Ord om »Aanden i Naturen«, »Sammenhængen mellem alt det skabte« o. s. v., eller beundrede de skønne Steder, han havde opsnuset.

Jeg kunde have knækket Halsen paa ham!

Gid han var blevet Theolog, som han sikkert havde Anlæg til. De fleste Kvinder holder sig dog i vore Dage for gode til at have Omgængelse med den Slags.

Han læste ogsaa kønne Digte og Noveller for sit feminine Anhang. Han skrev selv Vers og fyldte Skønjomfruernes Stambøger med sine poetiske Udgydelser.

Han kunde have gjort forfærdelig Ravage, hvis han ikke havde været saa dydsiret forliebt i Valborg. Hun »sværmede« ogsaa for ham; og alle betragtede det som givet, at der en Gang skulde blive et Par af de to. Selv forholdt han sig imidlertid paaskønnelsesværdigt reserveret, fordi Valborg endnu var saa ung af Aar. Han mente at have Tiden for sig og arbejdede foreløbig paa at oplade hendes Øjne for alt det gode og skønne, der efter Sigende skal rindes i Naturen. Fyren var naturligvis en enrageret Tilbeder af Treenigheden: det gode, sande og skønne.

Det maa indrømmes: Valborg var godt paa Veje til at blive befængt med alskens Svindel og Overtro. Velan, jeg besluttede at redde hende som en Brand ud af Ilden. Jeg saa deri mit Kald, min sædelige Livsopgave. —

IV

Der gives saare meget, der nok kan stemme Sindet til Alvor, ja til dyb og bitter Sørgmodighed — Jeg behøver blot nævne det ulykkelige Armenien, et helt Land, der ryger af Brand og Blod, en hel Nation, der martres langsomt til Døde, eller hugges ned med dragne Sværd —

Jeg behøver blot nævne det vidtberømte Reform-Venstre, der for at naa frem til Taburetterne har annammet Befæstningsrummelen, Kongedømmet og Kirkebyggeriet som sin Livssag, der har knækket Ryggen sammen, logret, krøbet og spyttslikket uden at naa saa meget som et Hanefjed nærmere til Maalet —

Jeg behøver blot nævne de utalte Skarer, der sidder og døjer ondt i al Stilhed, saasom alle de gamle Jomfruer, der nu sidder med Hovedet fuldt af romantiske Griller og Mirakeltro, fordi deres Ungdom er gledet unyttet hen, saasom de arme Politikere, der endnu ikke har fundet en passende Lejlighed til at løbe over etc. etc.

Lad saa være, at disse Lidelser for en stor Del er selvforskyldte. De stakkels Armeniere kunde rimeligvis faaet Tid til at skille sig af med Livet paa en mere smertefri Maade end ved at overlade Arbejdet til deres Bødler. De brave Politikere kunde muligvis præsteret sig endnu mere i Retning af hundsk Underdanighed. De gamle Jomfruer har muligvis ikke gjort sig tilstrækkelig Umag i deres Ungdom etc. etc.

Derfor bliver Lidelsen ikke mindre, ej heller den deraf flydende dybe Sørgmodighed — —

Jeg gik altsaa rundt paa Højskolen med et dystert, gravalvorligt Aasyn, hvilket ingenlunde undlod at gøre den tilsigtede Virkning paa Valborg. Hun

begyndte at finde mig interessant og føle Medlidenhed med min fortvivlede Sindstilstand. Hun regalerede mig i den Anledning med milde Trøstens Ord:

»Det ved jeg kun altfor vel, at der er megen Lidelse og Elendighed her paa Jorden. Men det kan ikke nytte at lægge Hænderne i Skødet og fejgt fortvivle. Tværtimod maa vi skride til Værket og udrette det gode vi formaar, da vil vor Samvittighed skænke os Fred, og vi vil opnaa den Lykke, der er os tildelt —«

»Udrette — hvad kan jeg udrette! Der har været Mænd tusindfold mere begavede, mere energiske end jeg. De har ofret alle deres Evner i Retfærdighedens Tjeneste. Og Voldsherrerne og Folkebedragerne har klynget dem op paa Kors eller i Galge; og Folket, til hvis Redningsmænd de troede sig kaldede, Folket raabte: korsfæst dem! korsfæst dem!

Og saa — bagefter, naar først Ofrene var uskadeliggjorte, stimedede deres Bødler hid, dyngede Kranse paa deres Grave, istemte Lovsange til deres Forherligelse. Og Folket raabte i Kor nu som før. — Hvilken grufuld, hvilken vanvittig Tragedie!«

Jeg rynkede Brynene og rullede grumt med Øjnene. Valborg klappede beroligende min Haand.

»Jeg tror, De ser for mørkt paa Livet. Der findes dog mange gode Mennesker. En Gang vil det gode sikkert vinde frem til Sejr.«

»Men jeg — jeg har ingen gode Mennesker truffet.«

Ved denne Passus lod jeg mit sorgbetyngede Hoved synke ned paa Valborgs Skulder. Det gav et Ryk i hende; hun var vist paa Nippet til at sige: »Hvad bilder De Dem ind?« Men det gode Menneske i hende sejrede; hun lod ikke Hensynet til det passende fordunkle Omsorgen for en Sjæl stedt i Pine. »Stakkels, stakkels De,« sagde hun og knugede mig varsomt ind til sig.

»Havde jeg fundet mere Venskab og Forstaaelse. da var det vel ogsaa lykkedes mig at tilkæmpe mig et optimistisk Livssyn.«

Valborg fordoblede sin Omhu for mig. Og fra den Dag bestod et smukt, venskabeligt Forhold imellem os. Vi færdedes meget sammen — dog saa vidt muligt uden at vække Opsigt. Paa en eller anden Maade maa Hagbarth alligevel

have faaet Nys om mine Machinationer. Han opførte sig i den Anledning utrolig mandigt. Han gik omkring med et blegt, alvorligt Ansigt, men han beklagede sig ikke, og han gjorde aldrig Forestillinger hverken hos mig eller Valborg. Derimod gav han sig til at skrive religiøse Artikler i det lokale Organ. Jeg vil tillade mig at anføre nogle Overskrifter —: »Lastens Glimmer og Dydens Guld«, »Skin og Virkelighed«, »Overkultur og Barbari« etc.

Det var nok Meningen paa en fin Maade at advare Valborg. Jeg gouterede ham i højeste Grad — —

Forhaabentlig nærer Læseren den inderligste Afsky for Forfatteren og den mest levende Deltagelse for Hagbarth. Man er da taknemlig nok til at nære en vis Agtelse for alle Idioter og stemple dem som Hædersmænd, fordi man ved given Lejlighed kan tage dem ved Næsen uden altfor stort Besvær. Jeg for mit Vedkommende synes nu ikke, der er stor Stads ved at være et retskaffent Menneske, naar man simpelt hen mangler Begavelse til at blive en Gavtyv.

Under alt dette glemte jeg imidlertid ikke mit Hovedformaal: at arbejde paa skøn Valborgs aandelige Frigørelse, hendes Karakters Udvikling etc. Til den Ende holdt jeg en Del Prækener for hende.

Jeg vil meddele et Par Stykker, fordi de indeholder en god Del om ikke »ren« saa dog »anvendt« og eventuelt — anvendelig Sandhed.

V

Min første Præken handlede om den falske Selvfornægtelse:

»Du henleder saa ofte min Opmærksomhed paa det gamle Skriftsted: Den, som hersker over sit Sind, er større end den, der indtager en Stad.

Lad os da se lidt nærmere derpaa. Det vil sikkert interessere dig at faa Underretning om Øjemedet med den Slags Læresætninger:

Der gives her i Verden saare mange Mennesker, som er for vanmægtige til nogen Sinde at faa deres dyreste Ønsker opfyldte, til nogen Sinde at erobre den Stad, de higer efter at erobre. Nu vel saa bilder man dem ind, al de gør noget endnu langt større: at de hersker over deres stærke, ubændige Lyst, som vilde føre dem til Indtagelsen af en Stad, hvis de blot fulgte den.

Det er naturligvis humant, ligesom det er humant at skænke et Folk et Fribrev paa Papiret samtidig med at man berøver det al virkelig Frihed, ligesom det er humant at bilde Arbejderne ind, de er frie Mænd, fordi man nu svinger Sultepisken og ikke Slavepisken over deres Hoveder, — men denne indbildte Selvbeherskelse kan selvfølgelig aldrig blive en religiøs Forpligtelse.

Lad os blot betænke, hvortil den vilde føre. Hvis alle fornægtede deres personlige Ønsker og Tilbøjeligheder, da vilde alle blive Kopier af svundne Tidens Mennesker. Men Gud er en personlig Gud; han vil dyrkes af Personligheder. Hvert Menneskes Opgave bliver derfor at bevare og udvikle sig selv paa Trods af al Hindring og Modstand for derved at levendegøre den Guds Tanke, som er tænkt med ham. Men hvorledes skulde han det — uden ved blindt og hensynsløst at udvikle sine Evner, at lyde sine herskende Tilbøjeligheder?«

Valborg puttede sig tæt ind til mig ved disse Ord. Jeg fik Haab. Vi sad for Resten paa en Bænk ude i Skoven. Pludselig sagde hun med et drømmende Blik:

»I Morgen skal Axel og Charlotte have Bryllup.«

Min kønne Stemning blev totalt ødelagt. Mine Ord havde revet mig med; jeg havde saa rent glemt Kvindens Opdragelse til Forretningsduelighed. Desuden er det virkelig ærgerligt kun at træffe ved Siden af. Jeg var aldeles rasende og begik endnu samme Aften en Kapitaldumhed. Vi havde nemlig improviseret et lille Gilde med Vin og Frugter, Kaffe og Cigaretter. Ved den Lejlighed holdt jeg en Tale:

»Mine Damer og Herrer! Der bliver saa ofte ved festlige Lag talt for Kvinden, at det ikke vil synes ubeskedent, at der ogsaa for en Gangs Skyld bliver talt for Manden, saa meget mindre, som det egentlige Tema ikke just bliver

Manden, men snarere det mandlige Individets Betydning for Kvinden og Samfundet.

Manden er af Naturen raa, kejtet og dum, samt ond, det vil sige egoistisk: kun søgende sin egen Fordel. Men Vorherre, der saa dette, indrettede det i sin Visdom saaledes, at Manden ikke kan være alene. Han fik derved én god Egenskab: Trangen til Kærlighed, og derved Mulighed for at kunne udvikles til et for Samfundet og Kulturen godt og nyttigt Individ.

Den Opgave: at udvikle ham dertil, betroedes Kvinden, og hun fik fortrinlige Gaver til at røgte den; ti er end Manden stærkest, saa er hun til Gengæld snildest og har det derfor som Regel i sin Magt at beherske ham.

Men for at opfylde dette sit Kald maa Kvinden fremfor alt være taalmodig og selvbeherskende. Hun maa ingeniende lade sin Følelse løbe af med sig og give efter; ti i samme Nu er al den Charme, hun besidder i Mandens Øjne, og som hans Attraa alene udstyrer hende med, borte, og han gaar sin Vej som Sejrrherre. Hendes Sejr derimod kan kun vindes ved Besindighed og Udholdenhed. Hun siger ikke ja, men hun siger heller ikke nej; ti saa rendte han jo sin Vej. Hendes Kunst bestaar netop i at række ham den lille Finger uden at lade hele Haanden følge efter, før hun har dikteret Fredsbetingelserne. I denne Kamp assisteres hun mægtigt af en almenmenneskelig Tilbøjelighed til at betragte det uopnaaelige som det fuldkomne og — som Følge deraf — det vanskeligt opnaaelige som det særligt attraaværdige, og jo mere hun spænder Forventningen, des mere forelsket bliver Mandfolket, saa hun sluttelig kan diktere Overenskomsten, som hun finder for godt.

Denne Forventningens Tid er dog ingeniende spildt, men af allerstørste Betydning for Kulturen; ti Mandens tilbagetrængte Attraa reflekterer sig i alt. Han bliver Tænker, bygger filosofiske Systemer, hvori han gør Attraaen til det centrale i Universet, til der Ding an sich; han bliver Digter, Kunstner etc. — og — hvad der er mere — han aflægger noget af sin Kejtethed og klæder sig efter sidste Mode, saa man kan være bekendt at promenere ham gennem Strøget og præsentere ham for Venner og Bekendte. Der kunde nævnes meget mer endnu,

men — nok sagt — der begvnder at blive et Menneske ud af ham. Og da enhver Mand synes at være anlagt paa en saadan Sværme- eller Flyvetid, bør enhver elsket Kvinde ogsaa klogelig sørge for at skaffe ham en saadan, for at han, naar Forliget er sluttet, skal kunne befinde sig saa meget des bedre her nede paa Jorden trællende for sig og sine som Arbejdsmyre.

Altsaa: uden Kvinden formaar Manden slet intet, men ved hende producerer han i Forventningens og Forberedelsens Tid Ideer og Kunst: aandelig Kultur, og i Fuldkommeisens Dage Klæder og Mad: materiel Kultur. —«

Min Tale vakte en vis, desværre for mig temmelig pinlig Opsigt. Hagbarth sagde demonstrativt fy, og Valborg — Valborg sad med aaben Mund og aabne Øjne, som skuede hun forfærdet ned i en Afgrund af Slethed og Perversitet.

VI

Jeg øgede i Ny og Næ min Prædikensamling. Saaledes holdt jeg blandt andet en meget opbyggelig Tale for skøn Valborg om den sande, den kristelige Selvfornægtelse.

Gud er Liv og han vil tjenes af de levende. Men dette vil ikke sige, at Livet skal leves saa langt, men saa rigt som muligt.

Jesus siger: Hvo, som søger at frelse sit Liv, skal miste det; og hvo, som mister det, skal holde det i Live.

Med dem, der søger at frelse Livet, kan kun være ment de forsigtige, de omsorgsfulde, dem der af Frygt for alskens Farer aldrig vover sig frem, men skrumper sammen i sig selv. Man kunde maaske sammenligne dem med en Blomst, der af Frygt for Solens Brand og Nattens Kulde undlader at aabne sin Krone. Men netop derved dømmes den sig selv, den frelser ikke sit Liv, den sygner hen og dør.

Men med dem, der mister Livet og dog holder det i Live, kan kun være ment dem, der om end kun et kort, flammende Minut udfolder sig saa rigt og yppigt som muligt, udfolder sig i alle deres Evner og Anlæg, om de end derved udsætter sig for Fare, ja Død. De alene naar frem til at leve.

Den kristne Lære om Selvfornægtelse munder derfor ingenlunde ud i nogen asketisk Selvtilintetgørelse. Tværtimod. Formaalet er at Livet udfolder sig saa rigt og fuldt som muligt, og netop derfor maa alt, som kan træde hindrende i Vejen for dette ene fornødne, lades ude af Betragtning. Mennesket skal ikke lade sig distrahere af Bekymringer for det timelige Udkomme, med andre Ord: ikke lade sine Følelser begrænse af Geschäftshensyn, af Familiehensyn, af Frygt for Venner og Bekendte, ondt Rygte og lignende.

Dets Drifter og Lidenskaber skal ikke dødes; de skal kun bringes til at underordne sig dets Kærlighed, kredse derom, som Planeterne kredser om Solen.

Kun saaledes genfødes Mennesket, døbes i Ild, smelter sammen til et harmonisk Hele. Derfor lærer den kristne Moral, at man ikke skal sætte sig op mod det onde, og det gælder saavel i den indre som i den ydre Verden.

Nej, man skal følge sit Maal, sin Opgave, sin Kærlighed ubekymret om alt andet, da vil det onde af sig selv, glide af En som en udslidt Ham. Og Mennesket vil blive helligt, saligt og uden Synd. Som Kristus siger: Himmeriges Rige er allerede nu, det ses ikke; det er inden i Eder —«

»Ja,« sagde Valborg, »men kunde en saadan Fortolkning ikke misforstaas af udannede Mennesker? Kunde de ikke sætte sig i Hovedet, at det kun gjaldt om blindt at følge sine Lyster?«

Jeg maatte desværre svare Nej.

VII

Jeg havde besluttet at forlade Højskolen, det vil sige: jeg havde faaet Tilladelse dertil af min Fader, som gennem mine Breve var blevet klar over, at jeg havde forbedret mig betydeligt.

Aftenen før min Afrejse blev der arrangeret Bal paa Højskolen; der blev danset med Lidenskab, der blev drukket adskillig, mindre god Vin.

Jeg tilgav næsten Valborg alle de Ærgrelser, hun havde voldt mig, saa smuk, saa bedaarende var hun. Al den jævne Spidsborgerlighed, der til dagligt omgav hende som et stramt sluttende Korset, syntes slængt til Side. Hun førte sig,—jeg vil ikke fornærme hende, jeg vil ikke sige som en Dronning, snarere — som en Vild, der er berust af sit unge Legems Dejlighed.

Og Kvinderne fulgte hende i Hælene med avindsyge Blikke og hvislende, onde Ord. Mændene saa paa hende med blanke Øjne, fulde af ydmyg Tilbedelse.

Hun dansede hele Tiden, saa med en, saa med en anden — som for at gøre saa mange som muligt delagtige i sin Glæde. Hun dansede mest med Hagbarth, som deraf tog Anledning til at kro sig usigeligt. Hvad end mere irriterede mig, var alle de Bemærkninger, der faldt rundt om. De lød saaledes: »Et smukt Par.« »Ja, de skal jo ogsaa have hinanden en Gang.« »Det siger man.« »Sagen er afgjort,« o. s. fr.

For at trøste mig dansede jeg meget med Valborgs Søster, en mørk, yppig, meget indladende Brunette. Muligvis fattede Valborg Medlidenhed med mig af den Grund; hun stod pludselig for mig:

»Skal vi to da slet ikke danse sammen i Aften?«

»Nej,« svarede jeg vredt. Lidt efter vendte jeg det muntre Selskab Ryggen og trak mig tilbage til mit Hummer. Som det saa ofte gaar: man tilslører sin personlige Sorg ved at forfalde til Melankoli over dette eller hint travrige Fænomen. Saaledes faldt jeg hin Aften i tunge Tanker over de danske Ministerterters sørgeligt omskiftende Skæbne. Der kunde sikkert raades Bod herpaa. Ved et Ministervalg er som bekendt det kgl. Prærogativ det afgørende. Derfor er et

Ministerium i Overensstemmelse med den store Befolknings Ønsker en Umulighed; ti det vilde jo lugte af Parlamentarisme; man kunde ligefrem tro Valget dikteret af Hensyn til Folkets Tarv. Endnu mere umuligt er naturligvis et Ministerium fremgaaet af et Mindretal; det vilde jo være saare nedværdigende for Prærogativet og tage sig ud som Klikeregimente. Jeg mener, man godt kunde undgaa disse tvende Skær. Hvis man f. Ex. til Konsejlspræsident valgte en Idiot, til Kultusminister en overbevist Falskner, til Finansminister en erklæret Tyveknægt, til Krigsminister et mislykket Geni, der gik rundt og nussede med Opfindelsen af perpetuum mobile etc. etc, — hvem turde saa paastaa, at disse Ministre var i Overensstemmelse med Befolkningens det være sig Flertal eller Mindretal, — hvem turde saa benægte, at de med al ønskelig Tydelighed illustrerede Prærogativets uindskrænkede Magtfuldkommenhed? Dem fik vi vel Lov at beholde —

Ak, hin Aften betvivlede jeg endogsaa, at vi nogen Tid naar saa vidt. Jeg tvivlede om alt og alle:

Der fortælles f. Ex. om den brave Hr. Sørensen, at han er et Mønster paa Lovlydighed, at han vil kunne holde ud, om det skulde være, i 20 Aar endnu at troppe op til Grundlovsfest, drikke sin Bajer og høre de evigt samme Taler aflirede, raabe Hurra etc.

Hin Aften tvivlede jeg endogsaa paa Sørensens trofaste Standhaftighed; det kunde jo dog tænkes, at det f. Ex. i Løbet af 10 Aar gik op for hans træge Forstand, at der til Lovlydighed først og fremmest hører Vilje og Mod til at værne Lovene mod Overgreb og ikke just Evnen til at sidde paa sin Hale og drikke øl opfyldt af salig Forventning om, at Retfærdigheden nok sker Fyldest, bare han venter — —

Jeg tvivlede om Sørensen, jeg tvivlede om alt og nedsank tilsidst i en hjerteskerende Fortvivlelse over Menneskenes Slethed og Gemenhed i al Almindelighed. Det faldt mig ind, om jeg ikke burde optræde som Reformator. Rigtignok har adskillige Fuskere bragt Haandværket i Miskredit, navnlig den

bekendte, forspiste, russiske Landjunker med hans Ræben, hans Opstød af Menneskekærlighed. Men der kunde vist alligevel være noget at gøre

I disse smukke Tanker blev jeg pludseligt forstyrret. Det bankede paa Døren; Valborg traadte ind:

»Hør ved du hvad; det er virkelig ikke Meningen, at du skal sidde her og kukkelure ganske alene. Vil du nu værssaagod gaa med ned og danse.«

»Jeg vil tidlig til Ro. Jeg tager med første Tog i Morgen.«

»Og saa vil du ikke være sammen med os den sidste Aften?«

»Jeg vil heller fjærne mig end vække Misstemning i det glade Selskab med mit bedrøvede Ansigt.«

»Hvad har jeg dog gjort dig; hvorfor er du saadan?«

»Hvorfor — hvorfor! tror du, jeg bryder mig om at se dig og Hagbarth gaa og gøre Kur til hinanden. Selv om du ringeagter min Følelse for dig, behøver du vel ikke oven i Købet haane mig.«

»Vær ikke vred paa mig, jeg — jeg«

»Du troede maaske ikke, at min Følelse kunde være alvorlig og dyb, fordi jeg ikke gaar rundt og lyver og paastaar, at min Kærlighed vil vare langt ind i Ægteskabet, langt ud over Graven. Hvad ved jeg derom. Hvad ved to Mennesker overhovedet om, hvorvidt de harmonerer med hinanden, før det er blevet Alvor med deres Kærlighed?«

»Vi tænker nu en Gang ikke ens!«

»Tænker, som om du overhovedet tænkte, nej, du efterplaprer slavisk en udenadlært Remse, og den vover du at byde mig som Argument; hvis du overhovedet var i Stand til at nære en alvorlig Lidenskab, da vilde du ikke tale saa overfladisk —«

»Hvorfor bryder du dig saa om mig, naar jeg er saa ubetydelig?«

»Hvorfor! hvorfor boltrer dine unge Lemmer sig kaade og udfordrende bag den tynde Kjole? Hvorfor svulmer dit Legem af Sundhed og Ungdom? Hvorfor straalere dit Blik mig i Møde? Hvorfor er du saa dejlig som du er?

Skulde man tro, du var en Marionet, naar Kvinden i al sin Fuldkommenhed træder frem i din Skikkelse? Skulde man tro, at dette fortryllende Hoved kunde rumme smaalig Ængstelse, latterlige Bekymringer? Eller maa man ikke, hvis det er saa, gaa fra Sans og Samling, tvivle om alt, fortvivle ?

Og saa vil du endda drage min Pine i Langdrag! Saa er du endda misfornøjet med min Flugt! Hvad har jeg dog gjort dig? Er du ikke det eneste Menneske, jeg har sat min Lid til? Det eneste Menneske, i hvis Selskab jeg har følt Glæde om end kun en stakket Stund?«

Jeg knugede Hænderne mod mit sorgbetyngede Aasyn. Valborg sled forfjamsket i dem:

»Men hvad har jeg dog gjort dig, hvad er det dog du vil af mig?«

»Hvad jeg forlanger af dig: alt — al den Lykke, dit underdejlige Legem forjætter, al den ubetingede, selvopofrende Kærlighed, der alene formaar at paa-lægge Manden evig Taknemmelighed, der alene formaar at forsoner ham med Livets Møje, give ham Mod til at kæmpe dets bitreste Kampe. Valborg, min Valkyrie — — ved du da ikke, at Mændenes Lurvethed bunder i Kvindernes Gemenhed? Ved du ikke, at en Kvinde kan gøre alt ud af en Mand, naar hun vil, naar hun har Mod til at ville - «

For øvrigt ønsker jeg ikke nærmere at udmale den paafølgende Scene. Jeg har mine Grunde dertil:

Dels vil jeg nødigt saare høviske Øren og Hjærter; jeg ønsker nemlig, at mine Skrifter skal læses saavel af Skolelærere som af Skolebørn.

Dels er det mig vitterligt, at et poetisk Arbejde først faar sin rette Betydning og Fuldendelse ved at gaas efter i Sømmene af en eller anden habil Kritiker. Og en saadan Fuldendelse præsteres som bekendt lettest ved at udgranske, befamle og beskrive Forfatterens Elskerinde - Modeller. Altsaa bør man lade det ugjort.

For Resten er jeg til Sinds at gøre én Indrømmelse : de Helliges Ivren mod Dans og stærke Drikke er vist ikke saa helt ugrundet endda.

VIII

Min Afrejse fra Højskolen blev opsat indtil videre. Valborg og jeg henlevede en Tid i den skønneste Endrægtighed etc. etc.

Det hindrede mig naturligvis ikke i nu og da at forfalde til alvorlige Tanker. En sildig Aften gik jeg f. Ex. og spaserede langs Skovbrynet. Natten var kølig, dyb og tavs, Himlen oversaaet med Myriader af funklende Stjærner. — Disse Stjærner har tittet venligt til mange Smaapoeter, nikket fortroligt til talløse Elskende, ogsaa til mig havde de Ærinde, de belærte mig om al Tings Forkrænkelighed —

Som uhyre Sole hvirvler de afsted gennem det endeløse, kolde Verdensrum; af deres flammende Skød udspyer de alle Kloders Mangfoldighed. Og disse samme Kloder gærer, syder, bobler af Liv; et Nu, og deres Flade dækkes af Millioner af levende Skabninger. Og dette Mylder af Liv hvirvler afsted gennem Universet. Men Rummets evige Kulde omslutter det, æder det bort, — først det fineste, fuldkønneste, sarteste, — tilsidst altsammen. Selve Kloderne stivner, størkner og dør for tilsidst at slynges gennem Rummet som uhyre Kirkegaarde. Og selve Solene, som slyngede dem ud i ubændig Skabertrang, vil udtæres, slukne som rødtulmende Fakler, der dykkes ned i Tilintetgørelsens, Evighedens Hav —

Og selv er jeg kun én af disse utalte levende Væsener, selv er jeg blusset op et flygtigt Nu for at gaa til Grunde som en døende Funke —

Var det ikke langt bedre, om Jorden, som fromme Mennesker har fantaseret om, gik op i Luer, end at den langsomt skal størkne og stivne til en Isørken?

Var det ikke bedre, om det enkelte Menneske segnede paa Valen fyrig af Liv og Styrke, end at det langsomt skal hen tæres ramt af snigende Sot?

Var det ikke bedre, om hvert Forhold mellem Mand og Kvinde brat afbrødes, mens deres Elskov endnu var ung og skøn, end at den langsomt skal falme, hensygne og dø som en Blomst, der raadner paa Marken?

Findes vel ynkværdigere Skue end den langsomt døende Elskov: en værkbruden Gamling og hans visne, rynkede Viv, der skrumper sammen paa det samme Leje og famler sig ind til hinanden for at tiltuske sig lidt Varme?

Man vil forstaa, at jeg ud fra saadanne Forudsætninger kom til det Resultat, at det sikkert var bedst for mig og Valborg at skilles i rette Tid. Som bekendt er det et vigtigt Moment i Livets Kunst: at kunne dø i rette Tid. Ligesaa sikkert er Kærlighedens Lykke baseret paa Evnen til at kunne bryde op i rette Tid. Men dertil hører stor Selvbeherskelse.

Jeg forlod altsaa mit landlige Domicil i al Stilhed for at skaane min Tilbedte for en pludselig Afskedtagens oprivende Kvaler. Pr. Brev sendte jeg hende Redegørelse for mine Motiver. Epistelen tog sig saaledes ud:

Kære Veninde!

Naar du faar læst dette Brev, vil du tilgive mig, tilgive og forstaa, som du altid har forstaaet mig.

Jeg vil søge at forklare dig Grunden til min bratte Afrejse, og du vil ikke vredes paa mig, langt snarere beklage mig.

Du har som jeg i den hellige Skrift læst om den evige Død, *Sjælens Død*. Ligesom Sjælen først opstaar længe efter Legemet, saaledes gaar den som oftest til Grunde længe før. Dens for tidlige Tilintetgørelse kan skyldes mange Aarsager — hyppigst dog: en frygtelig Sorg eller Skuffelse, der tager Eggen af Menneskets Følelser og Stemninger, sløver og ligegyldiggør det.

Jeg vil forsøge at skildre dig et saadant Menneske: Hans Indre er et tomt, et gabende Svælg; hans Samfølelse med andre Menneskers Lidelser og Glæder er borte; han er blot endnu knyttet til dem ved Erindringens Baand. Han husker, at han én Gang har haft samme Følelser som de; han bliver avindsyg paa dem, og han bliver nysgærrig. Han føler Trang til ogsaa at give sig hen, han forsøger det, men det bliver kun til en Rolle. Han fyldes med vagt Mismod: maatte det dog lykkes ham at sætte sit Sind i Bevægelse! Han begiver sig maaske til Slagmarken,

midt ind i Kugleregnen; han myrder maaske med koldt Blod en af sine Nærmeste og Kæreste; men intet formaar at gøre Indtryk paa ham.

Saaledes ender det første Stadium, og nu begynder Erindringen at glippe for ham; han gaar over i det andet Stadium. Han er nu uden alle Tilknytningspunkter til andre. Der siges, at dansende for den døve, som ikke hører Musikken, tager sig ud som en Flok Forrykte. For den, som hverken har Følelsens eller Erindringens Musik i sit Legem, tager Menneskene sig ud som en Samling Automater, der er trukne op, som Figurer, der bevæger sig i et bestemt Plan - han anser dem ikke for levende; han anser heller ikke sig selv for levende, han ved godt, han er død, og nævner sit Tiloversblevne en Ting. Men Folk, som bilder sig ind at være klogere end han, siger, at han er syg og sender ham bort til et afsides, stille Asyl, hvor Lægen giver ham Attest for Melankolia.

Du føler vel nok, at jeg her har talt om mig selv. Jeg er dog ikke naaet længer end til det første Stadium: den nysgærrige Trang til at imitere Følelser, ledsaget af et fortvivlet Haab om at kunne leve sig ind i dem. Det kastede mig i dine Arme, et sidste Forsøg, og det mis-lykkedes.

Du er maaske blevet bitter i Sind og siger haansk og ubarmhjærtigt: Men hvad lever han da efter, et saadant Menneske, et saadant Genfærd? Jeg skal sige dig det, dig alene:

Endnu lever jeg i Erindringens Tilstand, og derfor husker jeg de Mennesker, der myrdede min Sjæl, de Mennesker, »der satte Forargelsen paa det hellige Sted« og saaledes tilintetgjorde mig. Nu er min Lidenskab borte, men da den endnu rasede i mig, satte den mig paa deres Spor fnysende af Hævn. Nu har alle mine Bevægelser faaet den Retning, og jeg belurer dem med min Hævn, mens jeg selv er kold og ligegyldig. Jeg vil ikke deres Død, saa barmhjærtig er jeg ikke; jeg vil deres Lemlæstelse og Lidelse, som de afstedkom min. Om Natten skal de vride sig paa Lejet og fare op badede i Sved i den Tro, at Huset flammende styrter sammen over deres Hoved. Gaar de paa Gaden og ser en Skygge række sig ud af en Port, da skal de fare sammen i Angst, da skal de skælvende frygte en Morder, der i næste Nu vil springe frem og bore sin Kniv i deres Bryst.

Og kan jeg selv finde Lejlighed dertil uden at ødelægges i min Hævner-Rolle, da skal jeg skære Øren og Næse af dem og saaledes mærkede fugtle dem gennem Staden til Skræk og Advarsel for alle Ligesindede. End ikke i Graven vil jeg lade dem i Fred; som en Hyæne vil jeg rode dem frem og kaste deres Legemer i Vanhæderens stinkende Rakkerkule, ophobe evig Forbandelse om deres Navne

— Dette maa være tilstrækkeligt. Det er sikkert under Læsningen af min Epistel gaaet op for dig, at vi alligevel er for forskellige til at kunne passe sammen i Længden. Derfor vil du heller ikke tage mig min Bortrejse fortrydeligt op.

Med Tak for alt

Din Erik.

IX

Kort efter min Ankomst til Hovedstaden fik jeg Besøg af Højskoleforstanderen. I den Anledning udspandt sig en ret livlig Samtale mellem os. Det var ham, der indledede Konversationen:

»De er en Slyngel, en Døgenikt, en — en —«

»Ja, saadan gaar det, naar man strax kører op med det grove Skyts; man kommer snart til at mangle Ammunition.«

»En Flab, en hjærteløs Person, en topmaalt Bedrager —«

Efter endnu en Del Kraftudtryk slappedes han kendeligt, og jeg begyndte at behandle ham som et fornuftigt Menneske:

»De har i Deres Vrede overdænget mig med skarpe Skældsord. Men dermed kommer De ingen Vegne. Var det ikke bedre, om vi klarede vore Begreber lidt overfor hinanden? Da vilde muligvis Deres Vrede svinde bort som Dunst og Røg. De vilde se, at jeg handlede i Konsekvens med en Livsanskuelse saa godt som De — —«

»De, en Livsanskuelse, De, som er saa fuldstændig blottet for ethvert moralsk Begreb —«

»Det er en Misforstaaelse; jeg har min Livsanskuelse. Jeg haaner ikke Deres i drengagtig Kaadhed; just derfor forlanger jeg, at De viser min den skyldige Agtelse og Respekt.«

»De, De — Livsanskuelse!«

»Lad os for at komme til Forstaaelse som Paradigma benytte Kærligheden. De mener sikkert, at den i Forholdet mellem Mand og Kvinde bør være det højeste, det normerende?«

»Selvfølgelig.«

»De mener vel ogsaa, at man bør ægte den Kvinde, hvis Gunst man har opnaaet?«

»Det mener jeg!«

»Med Hensyn til det første Punkt er jeg fuldkommen enig med Dem — med Hensyn til det andet ikke; ti det er min urokkelige Overbevisning, at intet er mere ødelæggende for Kærligheden end Ægteskabet — og den skulde jo dog være det højeste.«

»Skulde det ødelægge to Menneskers Følelse, at den faar Lov at udvikle sig?«

»De udtrykker Dem ikke ganske korrekt. Jeg talte om Ægteskabet, og det paatvinger Menneskene fælles Interesser f. Ex. i økonomisk Henseende paa Punkter, hvor de maaske ikke har Spor af Lighed med hinanden. Og det medfører idelige Rivninger, idelige Skærmydsler, hvorefter en af Parterne sluttelig bukker under som Personlighed og bliver den andens Livegne. Men det var vel ikke Meningen!«

»Jeg mener da, at to Mennesker med fælles Forstaaelse!«

»Men hvad i Alverden borger Dem for, at der er nogensomhelst fælles Forstaaelse ellers mellem to Mennesker, om de end harmonerer nok saa fuldkomment i Elskov? Bliver ikke endog Samtale med Kvinder ulideligere Dag

for Dag, fordi de fremdeles lever i den tykkeste Haremsdame-Uvidenhed, mens Mændene idelig dynger nye Kundskaber sammen?»

»En Mand af Ære vilde ikke komme med alle de Udflugter, som De behager Dem i.«

»Som Mand af Ære kunde jeg komme med mange Paastande, f. Ex., at det maa være tilladt at benytte alskens underfundige Kneb overfor det smukke Køn ud fra den saare ridderlige Forudsætning, at Kvinden er Manden saa uendeligt overlegen —«

»Var det derom, vi skulde tale?»

»Nej, det er sandt: jeg lovede at skildre Dem mit Ideal. Efter det skal Kærligheden alene være Rettesnoren for to Menneskers Gøren og Laden. Kun naar Attraaen kaster dem til hinandens Bryst, skal de mødes. Og naar den er forbi, skal de kysk og blufærdigt gaa hver sin Vej, til Elskoven atter kaster dem i hinandens Arme glødende af Attraa, hungrige efter Lykke. Et saadant Liv vil henrinde som en paradisisk Drøm. Aldrig vil Manden blive raa og brutal; aldrig vil Kvinden blive slesk og underfundig. Intet ondt Ord, ingen ond Tanke vil kaste sin Skygge ind over deres Forhold —«

»Jeg tvivler ikke paa, at den Slags Tirader i en dreven Forførers Mund gør et vist Indtryk paa en ung, uskyldig Pige.«

»De sætter ikke Pris paa at høre om mit Ideal, lad mig da tale om Ægteskabet, Kærlighedens Karikatur, som synes at være Deres Ideal:

Der sidder de rundt i de Tusind Hjem. De har rejst sig en Borg, en Fæstning til Værn mod Livets Storme; de har lukket sig inde. Og nu smaapusler de om hinandens Forfængeligheder og Skavanker, forkæler hinanden, hygger sig.

Men Straffen for deres Misgerning er over dem. Mætte i deres egen Lykke bliver de døve og blinde, for hvad der sker uden om dem. Og Livet bruser dem forbi, Livet med dets hjerteskerende Jammer, dets jublende, vellystfyldte Lykke, dets Kampe, dets Lidelser, dets Fremfærd. Og i alt det er de uden Lod og Del.

Straffen følger dem yderligere.

Kærligheden, som de har villet foreskrive Love, hævner sig paa dem, forlader dem. Lede, Tomhed og Modbydelighed følger oven paa Misbrug.

En Bærme af smudsige Lidenskaber bliver paa Bunden af Bægeret, naar Vinen er drukket. Hvor ofte søger ikke en halvgammel Ægteviv at vinde sig en Elsker! Hvor ofte ser man ikke halvtudlevede Ægtemænd halse afsted efter Gadens Piger?

Hvad er det, som driver dem afsted? Som bekendt bestaar Elskovslykken hovedsagelig i at nedbryde Hindringer, at overvinde Modstand. Hvor karakterstyrkende, hvor manddomsvækkende er ikke det!

Men nu i Ægteskabet! — der er ingen Modstand, ingen Hindring — undtagen udadtil, i Forbudet mod at hengive sig til andre. Altsaa tvinges man udad. Kærligheden, som skulde styrkes og heles ved Ægteskabet, bliver netop ved det splittet og sønderdelt.

Naar saa endda Forholdet brødes helt; men det sker ikke: Skik og Brug, Tradition og mange andre Biting holder sammen derpaa.

Hvilken Afgrund! hvilket Dyb af Demoralisation og Perversitet fører det ikke til! Derfor Ve, Ve og Forbandelse over den kalkede Grav, som bærer Ægteskabets Navn!«

»De, De er en forvorpen Libertiner!«

»Nævn mig som De vil. Jeg har mine Idealer, som De Deres, og ingen skal faa mig til at vige et Haarsbred fra dem, hvad enten han saa lusker sig hid med honningsød Tale eller farer mig i Struben med hadske Ukvemsord.«

Han greb sin Stok og Hat.

»Skal vi saa raabe Hurra for Idealet?« interPELLerede jeg.

Han purpurfarvedes af Vrede. Maaske havde jeg ogsaa været lidt for stræng i min Fordømmelsesdom over hans Ideal. Jeg vilde i hvert Fald nødig have, han skulde faa et apoplektisk Anfald. Jeg søgte derfor at formilde ham:

»Selvfølgelig er Ægteskabet heller ikke blottet for Idealitet. Den Ægtemand, der tager en ung Pige i sine Arme, kan være ganske sikker paa, at der ikke er Spor af Beregning i hendes Kærlighed til ham.«

Han styrtede afsted.

X

Nu hører jeg atter fra Morgen til Aften Familiens evindelige Præk, om jeg dog ikke er blevet alvorligere, om jeg ikke snart vil kaste mig over et eller andet alvorligt Arbejde. — Arbejde! — Arbejde! — Man hører Gud hjælpe mig ikke andet i vore Dage: Poeter og Skøger, Konger og Ladegaardslemmer, Sønner af bedre Familier, Præster og Tugthuskandidater — alle arbejder. Hvorfor skulde jeg saa indlade mig derpaa? Arbejdet frembringer jo dog kun Betingelserne for at leve og nyde Livet — og kan derfor umuligt være Livets Formaal. At sige: jeg arbejder for at leve, og jeg lever for at arbejde — lyder jo lige saa sindsvagt som efterfølgende af en uskyldig Ungmø debiterede Frase: Kærlighed er Betingelsen for Ægteskab, altsaa er Ægteskab Betingelsen for Kærlighed.

Jeg nærer nu den Anskuelse: da der er saa mange, der frembringer Betingelserne for at leve, maa der ogsaa nogen til at gøre Brug af dem, hvis vi ikke skal ende i den rene Absurditet. Naar jeg derfor oppositionelt gaar mod Strømmen i denne Arbejdets Æra og sætter mig det Formaal: kun at leve for at nyde, da mener jeg at fortjene Tak — eventuelt en lille Statue — som den, der foregaar Samtiden med et lysende Exempel til Efterfølgelse.

Jeg ligger dog ikke helt paa den lade Side. Jeg tænker; og det er jo efter Filosofernes Mening ogsaa et Arbejde. Jeg tænker paa min Kærlighed og paa Valborg.

Mit Forhold til hende lærte mig at forstaa noget, som hidtil havde staaet mig uklart: Forskellen mellem Salighed og Lykke. Det var første Gang, at jeg med klart Hoved nød mine egne og en andens Følelser, og det blev mig indlysende: at den, der beruses og rives med af sin egen og en andens Følelse, hensynker i en

halvt bevidstløs Salighedstilstand, mens Forføreren kun opnaar en Tilstand af bevidst Lykke, og, at hin kun skænkes af Naade, mens denne kan erhverves Ved gode Gærninger.

— — Den Læser, der har fulgt mig saa langt, skal virkelig ikke snydes for Slutningen; ti den er opbyggelig:

I Valborgs Hjem herskede naturligvis ikke de mest idylliske Tilstande. Hun maatte døje adskillige bitre Bebrejdelser ledsagede af alenlange Bods-prædikener. Hun bar dog alt med en vis Fatning. Men det var om Hagbarth, jeg skulde tale:

Jeg har ofte hørt fromme Folk paa Landet sige: at alt — baade Mus og Rotter, Myg og Lopper etc. — var nyttigt; ti ellers vilde Gud ikke have skabt det. Noget i den Genre lærer Teologerne; de begynder blot ved den anden Ende og siger, at alt er nyttigt og hensigtsmæssigt og saaledes beviser Tilværelsen af en fornuftig og kærlig Gud: det teleologiske Bevis for Guds Existens.

Jeg har altid læ't ad saadan Tale eller spottende paastaet, at jeg var til for at friste de dydige og saaledes styrke dem i deres Dyd. Jeg har tvivlet, men se, jeg er blevet troende og kan føje et nyt Aktstykke til det i Forvejen righoldige, teleologiske Bevismateriale.

Af alt, hvad jeg har set og hørt, forekom Hagbarth mig absolut som det mest unyttige. Jeg kunde ikke begribe, hvorfor han dog var til. Fejlen var min! ti se, han optraadte som den forladtes ædelmodige Redningsmand og accepterede Pigen m. m. Det var virkelig nobelt handlet af den unge Mand —

Rigtignok kan man aldrig vide, hvor megen Indflydelse til det gode Valborg har øvet paa ham. Historien har opbevaret talløse Beretninger om heltmodige, opofrende Kvinder, der ved betimelig Imødekommenhed vidste at gardere deres Elsker.

Hvorom alting er: det unge Par har opført sig til min udelte Tilfredshed. Og jeg vil betænke dem med en smuk Brudegave. I øvrigt tror jeg, at ogsaa de inderst inde er opfyldte af de venligste Følelser for mig; ti uden min Mellekomst havde de dog næppe fundet hinanden saa hurtigt, som sket er.

Saa er da alt saare godt. —